

Handläggare
Louise Fröberg
Telefon: 08-50825145
Lovisa Kim
Telefon: 08-50825288

Till
Socialnämnden
2024-04-23

Remiss av Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2024/291

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och betänkandet Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98).

Förvaltningen ser överlag positivt på utredningen Ut ur utsatthet . Utredningen föreslår ett individuellt utformat exitprogram för vuxna med särskilt utsedd samordnare för ett tvärprofessionellt team och individuell plan. Motsvarande program föreslås för barn utsatta för sexuell exploatering.

Förvaltningen anser det vara ett bra förslag att samordnande ansvar för programmen och att dess tvärprofessionella team ska tillhöra socialtjänsten men lämnar vissa synpunkter i tillägg.

Förvaltningen delar i huvudsak de bedömningar och förslag som presenteras av utredningen för Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras. Förutom en gedigen sammanställning kring kunskapsbilden av vuxna och barn ger utredningen förslag till utveckling av skydd, stöd och vård samt uppdrag för att synliggöra det våld som förekommer vid pornografisk framställning.

Stockholms stad gör idag redan mycket av det som föreslås i utredningarna och anser att det är viktigt att kommuners och regioners behov av nationell finansiering fullt ut beaktas för att förslagen ska kunna genomföras och få en önskad effekt i hela landet.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat betänkningarna Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98).

Övriga remissinsatser är stadsledningskontoret och stadsdelsnämnderna Farsta, Hägersten-Älvsjö samt Södermalm.

Ärendet

Betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97)

Utredningen har haft tre huvudsakliga uppdrag:

- Att ta fram och lämna förslag på utformning och organisering av exitprogram för vuxna personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.
- Att lämna förslag på utformning och organisering av program för barn utsatta för sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål samt lämna förslag på lämplig aktör att förvalta ett sådant program.
- Lämna en bedömning av hur Sverige lever upp till internationella åtaganden om identifiering, skydd och stöd och återvändande för offer för människohandel och vid behov föreslå åtgärder att utveckla arbetet.

Utredningen framhåller allvarliga brister i identifiering, skydd, stöd och vård för utredningens målgrupper och konstaterar ett behov av att stärka och tydliggöra den våldsutsatthet målgrupperna ofta upplever och deras egenskap av brottsoffer. Utredningen har funnit bristande tillgång på icke-akut vård för målgrupperna, brist på traumabehandling och en otydlig ansvarsfördelning och samordning mellan myndigheter. Utredningen bedömer att Sverige inte uppfyller sina internationella åtagande avseende stöd och skydd till offer för prostitution och människohandel för sexuella ändamål och barn utsatta för sexuell exploatering.

Bedömningar och förslag – Ut ur utsatthet (SOU 2023:97)

Vägar in i programmen, behov av specialiserade lågtröskelverksamheter, lättillgänglig information och kontaktvägar in till lågtröskelverksamheter

Specialiserad lågtröskelverksamhet likt Mikamottagningar föreslås för landets alla kommuner. Lågtröskelverksamheterna ska kunna erbjuda eller lotsa vidare till individanpassat stöd, icke akut vård och traumabehandling anpassad för personer med komplex

problematik. I betänkandet görs bedömningen att den kommunala lågtröskelverksamheten bör vara samlokaliserad med hälso- och sjukvården så som Stockholms stads Mikamottagningen och Mika hälsa dock med förslag om ett utökat åldersintervall till att även ta emot barn så som Mikamottagningen i Göteborgs stad och Evonhuset i Malmö Stad.¹

Förutom rutiner för arbetet konstaterar utredningen att yrkesverksamma behöver förstärkta kunskaper för att känna igen tecken på sexuell exploatering, ha tillräcklig kunskap om våldsutsatthet i syfte att kunna ställa relevanta frågor, ge ett bra bemötande och kunna vidta lämpliga åtgärder.

För att kunna hjälpa barn ut ur sexuell exploatering framhåller utredningen att det är än mer viktigt att skapa lättillgängliga ingångar till stöd. Utredningen anser att ungdomsmottagningar och elevhälsa behöver säkerställa att särskild kunskap finns om sexuell exploatering för att kunna fånga upp, motivera, stötta och slussa vidare till skydd och stöd. Arbetet för upptäckt och uppsökande behöver stärkas, bland annat genom utökad samverkan mellan polis, socialtjänst och civilsamhället. Utredningen förslår att Polismyndigheten ska ges i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen och i samråd med relevanta aktörer implementera det metodstöd för en mer traumamedveten uppsökande verksamhet särskilt anpassad för barn som är under utveckling.

Utifrån att gatuprostitutionen flyttat till internet behöver kunskaper om uppsökande arbete via internet utökas utifrån att prostitution och sexuell exploatering av barn huvudsakligen initieras över internet.

Exitprogram för vuxna och program för barn

Utredningen föreslår exitprogram för vuxna och program för barn för vuxna och barn i behov av omfattande hjälp för att kunna lämna utnyttjande i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Målgrupperna ska erbjudas ett individuellt utformat stöd. Socialtjänsten är tänkta att ansvara för att upprätta en individuell plan för exitprocessen. Planen ska utformas efter samråd med alla berörda i en för individen särskilt sammansatt tvärprofessionell grupp. Socialtjänsten ska vidare erbjuda den enskilde en särskild stödperson som ska finnas med genom hela exitprocessen. Den individuella planen ska vara långsiktig och innehållet ska utformas med hänsyn till den aktuella individens särskilda förutsättningar och behov. Den ska innefatta de aktörer och åtgärder som behövs för att den utsatta varaktigt ska kunna lämna sin utsatta situation och etablera sig i en ny socialt och ekonomiskt hållbar tillvaro. Den

---

¹ Mikamottagningen i Göteborgs stad har ingen åldersgräns samt erbjuder traumafokuserad behandling. Evonhuset i Malmö stad tar emot personer över 15 år.

individuella planen och den tvärprofessionella gruppen ska under processens gång kunna anpassas till nya eller ändrade behov.

Innehållet i den individuella planen måste utformas utifrån den enskildes särskilda behov och bästa tillgängliga kunskap. Viktiga delar är ofta skydd och boende, traumamedveten omsorg och traumabehandling, hjälp till annan försörjning och ekonomiskt stöd under en övergångsperiod samt mentorskapsstöd eller peer-stöd från överlevare (personer med egen erfarenhet av utsattheten). En annan viktig del kan vara hjälp med budget- och skuldrådgivning och eventuellt skuldsanering. Det kan även finnas behov av provtagning för hiv och andra sexuellt överförbara infektioner.

Utredningen föreslår att samordning av insatser och tvärprofessionell samverkan kan ske inom ramen för redan befintliga strukturer som samordnad individuell plan (SIP) och sociala insatsgrupper (SIG). När det gäller programmet för barn föreslår utredningen att den tvärprofessionella gruppen om möjligt bör kopplas till ett Barnahus.

Utredningen lyfter fram att barn har rätt till omedelbart skydd för att inte utsättas för fortsatta brott av förövare. Utredningen pekar på vikten av att de åtgärder som vidtas utformas på ett sätt som inte skuldbelägger eller traumatiserar barnet ytterligare.

Förslag om stöd till kommuner och regioner för genomförande av exitprogram och program för barn

Utredningen föreslår att den kommun som ansvarar för upprättande och genomförande av en svensk eller utländsk persons individuella plan för att lämna utnyttjande i sexuell exploatering, prostitution eller människohandel för sexuella ändamål ska kunna ansöka om ersättning av statliga medel för kostnaderna för genomförandet av planen, om kommunens kostnader inte ersätts av Migrationsverket enligt förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Socialstyrelsen föreslås besluta om och betala ut dessa statliga medel.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna ska ges i uppdrag att genom utveckling, samordning och kunskapsspridning verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda exitprogram för vuxna och program för barn samt verka för att specialiserad lågröskelverksamhet för utredningens målgrupper utvecklas. Förslaget är att uppdraget ska utföras i nära samverkan med Sveriges kommuner och Regioner, SKR, och i samråd med andra myndigheter samt civilsamhällesorganisationer som kan bidra till genomförandet. Vidare föreslår utredningen att Socialstyrelsen ges ett uppdrag att förvalta programmet för barn genom att tillhandahålla nödvändigt kunskapsstöd för arbete i tvärprofessionella grupper och utformande av individuella planer,

samt genom att följa upp och utvärdera tillämpningen av arbetssättet.

Utredningen föreslår vidare att kommuner och regioner ska ges möjlighet att rekvirera utvecklingsmedel särskilt avsedda för att dels utveckla arbetsformer som gör det möjligt att utforma och genomföra exitprogram och program för barn, och dels säkerställa tillgången till specialiserad lågtröskelverksamhet i varje län riktad till barn och vuxna i utredningens målgrupper. Utvecklingsmedlen ska också kunna användas för att knyta verksamhetsnära forskning till de specialiserade lågtröskelverksamheterna för att utvärdera effekterna av organisation och tillämpade metoder. En viss del av utvecklingsmedlen bör vara särskilt öronmärkta för arbetsformer och verksamhet som avser barn. Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att fördela dessa utvecklingsmedel.

***Målgrupperna förs in i socialtjänstlagens 5 kap. 11 §,
Socialstyrelsen ger stöd för rättstillämpning***

I betänkandet lämnas förslag om tillägg i 5 kap. 11 § SoL för att tydliggöra socialnämndens ansvar för hjälp och stöd till personer som utsatta för sexuell exploatering, prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Målgrupperna ingår redan idag i den nationella strategin för mäns våld mot kvinnor men gruppens behov av hjälp och stöd uppmärksammas inte av socialtjänsten i motsvarande omfattning som grupperna för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Att stärka målgruppernas egenskap av brottsoffer bedöms vara en nödvändig förutsättning för ett exitprogram för vuxna eller program för barn. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att ta fram förtydligande styrdokument för rättstillämpning samt metodstöd för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar för upptäckt och utredning.

Tillfälligt uppehållstillstånd för stärkt stöd, skydd och insatser till offer för människohandel för sexuella ändamål i exitprogram eller program för barn

Utredningen lämnar förslag om att införa ändring i utlänningslagen i syfte att ge socialnämnden möjlighet att ansöka om tidsbegränsat uppehållstillstånd i 5 kap. 15 § utlänningslagen. Det tillfälliga uppehållstillståndet ska vara minst sex månader och max två år och möjliggöra för att den utsatta personen ska kunna lämna utnyttjandet i sexuell exploatering, prostitution eller människohandel för sexuella ändamål.

Betänkandet Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften (SOU 2023:98)

Utredningen har haft tre uppdrag:

1. Att kartlägga kunskapsläget om vuxnas utsatthet för våld eller andra övergrepp samt om exploatering av barn, vid produktion eller distribution av pornografi i Sverige.
2. Att föreslå hur tillgången till skydd, stöd och vård kan förbättras.
3. Att analysera brottslighet kopplad till produktion och distribution av pornografi.

I utredningen konstateras att målgruppen är bred och innefattar både barn och vuxna som har mycket skiftande erfarenheter och behov. Detta är dessutom en grupp som inte lätt avgränsas från andra våldsutsatta grupper eftersom våld inom pornografi har en stark koppling till andra former av mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och våld i nära relationer främst inom olika typer av sexuellt våld och sexuell exploatering.

I utredningen definieras pornografi på följande sätt:

Bilder, filmer och direktströmmad media som skildrar explicita sexuella aktiviteter i syfte att verka upphetsande för publiken.

De barn som omfattas av utredningen är minderåriga som förekommer vid spridning av pornografi föreställande vuxna. Utredningen omfattar inte media där barn som inte genomgått pubertetsutvecklingen utsätts för sexuella övergrepp, s.k. barnpornografi.

Bedömning och förslag - Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften (SOU 2023:98)

Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften bör tydligt ingå i nationella strategier

Utredningen påvisar ett samband mellan våldsutsatthet vid framställning av pornografiskt material och tidigare erfarenheter av våldsutsatthet eller sexuellt utnyttjande. Flertalet personer som förekommer i pornografiskt material är också utsatta för prostitution. Vidare konstaterar utredningen ett samband mellan annan utsatthet såsom psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, beroendeproblematik och ekonomisk utsatthet. Kunskaperna är bristfälliga om barn som exploateras för pornografiskt material föreställandes vuxna. Däremot konstatera utredningen att barn som lider av psykisk ohälsa löper en högre risk än befolkningen i övrigt för sexuell riskutsatthet och behöver uppmärksammas i förebyggande syfte.

Mot bakgrund av detta föreslår utredningen att sexuellt utnyttjande i pornografiska syften bör bli en tydlig del av arbetet mot våld och

inkluderas i den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor. Målgruppen bör vidare erbjudas samma stöd som idag erbjuds av kommuner och regioner vid utsatthet för sexuellt våld eller sexuell exploatering vid prostitution.

Upptäckt, skydd stöd och vård

Utredningen bedömer att kunskapen behöver utvecklas vad gäller såväl upptäckt och riskfaktorer samt för metoder för skydd, stöd och vård. Därför föreslår utredningen att forskningsmedel ska tillföras. Vidare bedömer utredningen att yrkesverksamma inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola behöver kunskaps- och metodstöd och utredningen föreslår uppdrag till bl.a. Socialstyrelsen, Uppsala och Linköpings universitet att ta fram kunskapsstöd och kompetensutvecklande insatser.

Kommuner och regioner bör ges stöd att utveckla arbetet med skydd, stöd och vård

Utredningen föreslår att medel inom Uppdrag Psykisk Hälsa² bör avsättas till kommuner och regioner i syfte att vidta åtgärder för att relevanta verksamheter som möter barn och unga ska ha fungerade rutiner för att upptäcka barn som har utsatts för sexuella övergrepp eller tillhör gruppen sexuellt riskutsatta.

Vidare förslår utredningen att länsstyrelserna bör stödja samordningen mellan kommuner, regioner och idéburna organisationer och att Jämställdhetsmyndigheten ska få i uppdrag att fördela utvecklingsmedel, ge stöd till genomförandet samt att samordna det nationella stödet och redovisningen.

Det brottsförebyggande arbetet inom kommunerna bör omfatta att förebygga brott med koppling till pornografi

Utredningen föreslår att kommuner, med stöd av befintliga metodstöd och med stöd av länsstyrelserna, ska inkludera brott med koppling till sexuellt utnyttjande i pornografiska syften i det arbete som bedrivs med utgångspunkt i lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete samt i det våldsförebyggande arbetet som många kommuner bedriver.

Information för att öka kunskap och medvetenhet i hela samhället

Utredningen bedömer att kunskapsnivån om våld och övergrepp och vad som är brottsligt vid produktion och distribution av pornografi, samt om sexuellt utnyttjande av barn i pornografiska syften, behöver öka i hela samhället. Detta för att öka möjligheterna att utsatta vuxna och barn identifieras samt söker och får tillgång till skydd, stöd och vård.

Utredningen lämnar förslag, som bedöms bidra till ökad kunskap hos allmänheten, vårdnadshavare och andra vuxna i barns närhet samt riskgrupper däribland hbtqi-personer, till ett flertal myndigheter däribland Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna, den myndighet som får ansvar för en eventuell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Uppdragen ska genomföras i samverkan med lärosäten, SKR och civilsamhället.

Hjälp att ta ner dokumenterade sexuella övergrepp och pornografiskt material

Utredningen bedömer att det behöver finnas möjlighet, för både barn och vuxna, att få hjälp med att ta ner dokumenterade sexuella övergrepp och pornografiskt material som har spridits mot någons vilja från internet.

Därför förslår utredningen att lämplig myndighet ska få till uppgift att finansiera en jourtelefon inriktad på att hjälpa barn att få bort sexuellt övergreppsmaterial från internet. Vidare föreslås att Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att genomföra en förstudie om hur en verksamhet som hjälper vuxna att ta ner material från plattformar på internet kan organiseras och utvecklas.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för strategi och utveckling i samråd med sektionen för prostitution och människohandel vid avdelningen för beredskap och administration. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 april. Funktionshinderrådet har getts möjlighet att behandla ärendet den 18 april.

Barnrättsanalys

En viktig utgångspunkt när det gäller barn utsatta för sexuell exploatering är att de alltid är att betrakta som brottsoffer och även som målsägande i en eventuell brottmålsprocess. De har enligt barnkonventionen rätt till omedelbart skydd och till stöd, vård och rehabilitering. Det gäller oavsett om de är svenska eller utländska medborgare och vare sig de är offer för människohandel eller inte.

Förslagen kan leda till att barn som riskerar att utnyttjas i sexuell exploatering, eller som redan är utsatta, snabbare och oftare än i dag identifieras, att ett pågående utnyttjande avbryts tidigare och att fler barn än i dag får tillgång till individuellt anpassade och mer verkamma insatser för skydd, stöd och behandling. Det kan i sin tur bidra till att andra rättigheter som barn har i enlighet med barnkonventionen förverkligas i högre utsträckning än i dag. Att stärka skyddet för barn som utsätts för olika former av våld förväntas också leda till förbättrade framtidsmöjligheter för barn och unga som utsätts eller riskerar att utsättas.

Barnombudsmannen ska ges i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer från civilsamhället inhämta barns och ungas erfarenheter och åsikter om hur vägar till stöd och hjälp bör utformas och utifrån resultatet av detta lämna förslag på utformning av lättillgänglig information och tydliga kontaktvägar till stöd och hjälp för barn och unga. Båda utredningarna betonar betydelsen av att barnet i mesta möjliga mån ska vara delaktig vid utformning och genomförande av sina insatser.

Jämställdhetsanalys

Det är främst kvinnor och flickor som utnyttjas i prostitution, sexuell exploatering eller människohandel för sexuella ändamål och eller vid framställning av pornografiskt material. Även transpersoner och personer som inte identifierar sig som heterosexuella är överrepresenterade. Majoriteten av de personer som köper sex eller konsumerar pornografiskt material är män i alla åldrar.

I regeringens nationella strategi från 2016 för våld i nära relationer har målgrupperna för mäns våld mot kvinnor utökats till att inkludera prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation. Stockholms stads styrdokument för stadens jämställdhetsarbete, Programmet mot våld i nära relationer³ har som titeln indikerar, inkluderat de utökade målgrupperna i samband med reviderat program.

I likhet med utredningen ser förvaltningen att arbetet med att erbjuda hjälp, stöd och insatser till målgrupperna inom socialtjänsten behöver stärkas för att stävja våldsutsatthet och ojämlika villkor för framförallt flickor och kvinnor. I betänkandet *Ut ur utsatthet* föreslås Socialstyrelsen att få i uppdrag att utforma styrdokument och metodstöd för att stärka arbetet med målgrupperna.

I betänkandet *Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften*, är ett förslag att det våld som kan förekomma vid sexuellt utnyttjande i samband med framställning av pornografiskt material, bör bli en tydlig del av arbetet mot våld och inkluderas i relevanta nationella strategier i syfte att nå det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar de kartläggningar som gjorts av utredningarna och delar den bild som presenteras av målgruppernas behov och bedömning av vad som skulle vara ett gott stöd och hjälp för målgruppen att ta sig ut ur utsatthet i sexuell exploatering både i

³ Programmet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation, 2021-2025

prostitution och utnyttjande i pornografiska syften. Förvaltningen anser att det är viktigt att se hur utsattheten inom prostitution och utnyttjande i pornografiskt syfte hänger ihop med annan utsatthet för våld. Av den anledningen är det viktigt att stödinsatser inte blir alltför specialiserade och avgränsade så att personer riskerar att hamna mellan olika specialiserade verksamheter.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att sexuellt utnyttjande i pornografiska syften bör bli en tydlig del av arbetet mot våld och inkluderas i den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor. Förvaltningen är också positiv till förslaget att vuxna och barn som utnyttjas i pornografiskt syfte kan erbjudas samma stöd som idag erbjuds av kommuner och regioner vid utsatthet för sexuellt våld eller sexuell exploatering vid prostitution. Dock bör tilläggas att det i dagsläget sannolikt ser olika ut nationellt i arbetet med att upptäcka och ge stöd till vuxna och barn som utnyttjas i pornografiska syften. För att uppnå likställdhet i alla kommuner behövs nationell finansiering.

. Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen gällande kunskaps- och metodutveckling för upptäckt, skydd och stöd och välkomnar förslagen om uppdrag till flera nationella myndigheter att ta fram kunskaps- och metodutveckling samt kompetenshöjande insatser avseende målgrupperna. Arbetet för upptäckt och uppsökande behöver stärkas, bland annat genom utökad samverkan mellan polis, socialtjänst och civilsamhället. Här vill förvaltningen också lyfta skolan som en viktig aktör framför allt gällande barn och unga.

Utifrån att prostitution och människohandeln för sexuella ändamål och sexuell exploatering har varit en del av den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor sedan 2016, önskar förvaltningen en prioritering av detta föreslagna utvecklingsarbete. Förvaltningen anser vidare att det är en fördel om den nationella kunskapsstyrningen kan hållas ihop i så hög utsträckning som möjligt för att undvika dubbelarbete. Förvaltningen påtalar betydelsen eftersom det underlättar för de verksamheter som ska omsätta kunskapen i praktiskt stöd.

Förvaltningen vill påtala behov av kompetensbaserade metoder för att kunna utöka stödet både lokalt, regionalt och nationellt för att stävja efterfrågan på sexuella tjänster och stärka det våldspreventiva arbetet utifrån att socialnämnden har ett ansvar för att erbjuda stöd och insatser till personer som utövar våld i nära relation.

Förvaltningen delar förslaget att kommuner, med stöd av befintliga metodstöd och stöd av länsstyrelserna, börjar inkludera brott med koppling till sexuellt utnyttjande i pornografiska syften i det arbete som bedrivs med utgångspunkt i lagen (2023:196) om kommuners

ansvar för brottsförebyggande arbete samt i det våldsförebyggande arbetet som många kommuner bedriver..

Det är angeläget att öka möjligheterna att utsatta vuxna och barn identifieras samt söker och får tillgång till skydd, stöd och vård. Förvaltningen är positiv till förslagen i att ge ett flertal kunskapsmyndigheter i uppdrag att också höja kunskap och medvetenhet hos allmänheten om vad som är brottsligt vid produktion och distribution av pornografi. Det är också angeläget att barn ges hjälp att få bort sexuellt övergreppsmaterial från internet.

Utredningarna uppmärksammar att särskilt sårbara grupper såsom personer med funktionsnedsättning, personer med skadligt bruk eller beroende, barn och unga i samhällets vård, hbtqi-personer, personer som har utsatts för sexuella övergrepp eller annan utsatthet under barndomen, personer som befinner sig i ekonomisk utsatthet, personer i migration och personer med koppling till kriminella miljöer löper en högre risk att exponeras och exploateras för pornografi eller utsätts för prostitution och sexuell exploatering i jämförelse med övriga befolkningen. Mot bakgrund av detta välkomnar förvaltningen de förslag som syftar till att medvetandegöra yrkesverksamma genom erbjudande om kunskapsbaserade metodstöd och stödmaterial för att förhindra att utsatta grupper utnyttjas för sexuella ändamål med risk för våld. Det är förvaltningens bedömning att kunskap om målgruppen behöver finnas inom socialtjänsten men även inom andra kommunala verksamheter och inom skola.

Det är positivt att det uppmärksammas att det förekommer att sexuellt exploaterade barn inte bemöts som våldsutsatta vilket kan innebära att de får insatser som upplevs som skuldbeläggande och bestraffande och som inte hjälper utan i stället traumatiserar dem ytterligare, även om insatserna syftar till att skydda dem.

I Stockholms stad finns specialiserade lågtröskelverksamheter för vuxna och barn som är i enlighet med utredningens förslag till skillnad från majoriteten av landets kommuner för vilka förslaget kommer kräva utökade resurser. Utredningen rekommenderar att verksamheterna bör vara integrerade med hälso- och sjukvården och socialtjänsten under samma tak där även traumabehandling ska kunna ges. Förvaltningen bedömer att traumabehandling är en viktig och prioriterad behandlingsinsats för målgruppen och vill även lyfta fram målgruppernas behov av individanpassat stöd och vård där fler vård- och behandlingsformer kan behöva ges. Förslaget om utvecklingsmedel under fem år till kommuner och regioner för att tillgodose integrerade lågtröskelverksamheter i hela landet kan vara för kort tid då det ser olika ut i landet i hur kommuner och regioner i dagsläget arbetar med målgruppen.

Stockholms stads arbete och verksamheter avseende dessa målgrupper har tagit lång tid att utveckla, inklusive stora personella och ekonomiska resurser.

Det kan ifrågasättas varför arbetssätt och organisation ska styras på den detaljnivån som beskrivs i förslaget för just dessa målgrupper, då socialtjänsten arbetar med många olika målgrupper och där socialtjänstlagen bredare ligger till grund för arbetet. Förvaltningen ser överlag positivt på utredningens förslag att utforma program för vuxna och program för barn bestående av tvärprofessionella team som tillsammans arbetar utifrån ett långsiktigt och heltäckande perspektiv med utgångspunkten i individens behov och förutsättningar i fokus. Detta bör även gälla socialtjänstens andra målgrupper. Förvaltningen bedömer att det är rimligt att låta det samordnande uppdraget för ett tvärprofessionellt team inom ett program organiseras inom socialtjänsten. Inom Stockholms stad finns insatser i dagsläget som skulle kunna utgöra en samordnande funktion så som exempelvis regionkoordinatorer och case managers men även här kan möjligheterna nationellt se olika ut utifrån kommunala förutsättningar och det blir då viktigt att säkerställa att finansiering och personella resurser finns över tid även för detta förslag. I en tvärssektoriell och tvärprofessionell samverkan kommer frågor om ansvar och resurser samt samordnarens mandat bli nödvändiga att klargöra.

Gemensamt för de båda betänkandena är vikten av civilsamhällets kompletterande stöd till målgrupperna. Förvaltningen delar förslaget om att beakta en långsiktig försörjningsplan till civilsamhällets aktörer med motiveringen att civilsamhället spelar en värdefull roll i att komplettera kommun och regioners insatser.

För de bägge utredningarna ser förutsättningarna att genomföra förslagen olika ut beroende på kommuners och regioners storlek, ekonomiska situation och nuvarande arbetssätt med målgrupperna. Stockholms stad gör idag redan mycket av det som föreslås i utredningarna och anser att det är viktigt att kommuners och regioners behov av nationell finansiering fullt ut beaktas för att förslagen ska få en önskad effekt i hela landet. . Då det tar tid att utveckla verksamhet, inklusive att implementera kunskap om målgrupp och metoder behöver finansiering finnas över tid.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. Remiss – Ut ur utsatthet (SOU 2023:97)
2. Remiss - Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98), Volym 1
3. Remiss - Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften – våldsutsatthet som behöver synliggöras (SOU 2023:98), Volym 2

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-04-21
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-04-18